

Nicolae DUMBRĂVESCU

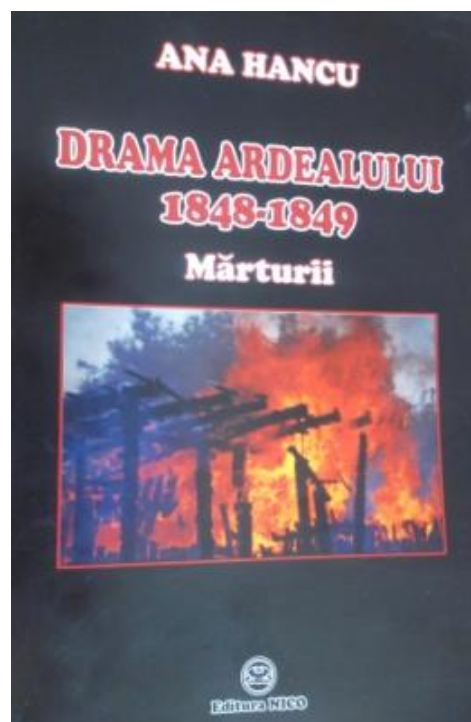
Ana Hancu, *Drama Ardealului 1848-1849. Mărturii. Pierderi umane și materiale în timpul Revoluției și Războiului Civil în Transilvania centrală, Târgu-Mureș, Editura Nico, 2013, 693 p.:*

Anca Hancu este unul dintre tinerii istorici mureșeni care s-a remarcat în ultimii ani ca fini cercetători ai Revoluției de la 1848-1849 în special și a istorie românilor mureșeni din a doua jumătate a secolului al XIX-lea în general. Dintre lucrările publicate de Ana Hancu amintim: „Aspecte privind Revoluția de la 1848-1849 în comitatul Târnava”, în *Apulum*, 2008, pp. 241-258; „Opoziția românilor din scaunul Mureș față de recrutările militare din toamna anului 1848”, în *Marisia*, număr XIX, 2009.

Volumul pe care ne propunem să îl recenzăm constituie una dintre puținele cercetări dedicate studierii victimelor Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania (o astfel de cercetare istorică a întreprins pentru prima dată reputatul istoric și cercetător Gelu Neamțu prin volumul: *Documente pentru viitorime privind genocidul antiromânesc din Transilvania 1848-1849*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009. Această direcție de cercetare a fost continuată apoi de Elena Mișu, prin lucrarea *Un apel către cei morți. Rapoartele preoților greco-catolici 1848-1849*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2011, dar și de reputatul istoric Dumitru Sucișu prin volumele: *Soldați fără uniformă ai Landsturmului românesc și starea protopopiatelor ortodoxe din Transilvania după Războiul Național din 1848-1849*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2011; *Soldați fără uniformă ai Landsturmului românesc și starea protopopiatelor greco-catolice din Transilvania după Războiul Național din 1848-1849*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014).

Lucrarea doamnei Anca Hancu este structurată în 16 capitole precedate de un cuvânt înainte intitulat „O carte care va rămâne” scris de reputatul istoric clujean Gelu Neamțu.

În primul capitol care este de fapt introducerea autoarea face o scurtă trecere în revistă a principalelor evenimente petrecute în anul 1848 la nivel european. De asemenea expune motivația acestei teme, prezentând totodată aspectele metodologice ale lucrării sale. În cel de

"Ana Hancu, *Drama Ardealului 1848-1849. Mărturii. Pierderi umane și materiale în timpul Revoluției și Războiului Civil în Transilvania centrală*, Târgu-Mureș, Editura Nico, 2013, 693 p.", *Astra Salvensis*, III, 5, 2015, p. 195-198

al doilea capitol intitulat „Istoriografia problemei și surse documentare” tânărul istoric mureșan a încercat să încadreze principalele opere istorice privitoare la revoluție în curentele istoriografice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și din secolul al XX-lea (romantism, pozitivism, școala critică, istoriografia postbelică și contemporană). Astfel în acest capitol autoarea a realizat un adevărat excurs istoriografic uneori chiar comparativ între cele două istoriografii divergente, cea română și cea maghiară, ceea ce face din acest capitol unul substanțial, care ar putea constitui în orice moment subiectul unei noi cărți. În capitolul al III-lea intitulat „Izbucnirea revoluției în imperiul Habsburgic. Mișcări revoluționare în primăvara și vara anului 1848 în Transilvania Centrală” pe baza celei mai noi bibliografii și celor mai noi documente care se adaugă celor cunoscute, autoarea a reușit să reconstituie și să evidențieze participarea locuitorilor din Câmpia Transilvaniei la toate evenimentele importante ale Revoluției de la 1848-1849 începând cu primele manifestări și adunări din martie-aprilie, apoi Adunarea de la Duminica Tomi, cea de la 3/15 mai și acțiunile de reprimare a mișcărilor românești din vara anului 1848. În capitolele al IV-lea și al V-lea autoarea dezbată două probleme esențiale ale Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania și anume Dieta din Cluj din 29 mai/16 iunie în care s-a hotărât unirea Transilvaniei cu Ungaria și Ziua „Slobozenie” 18 iunie 1848, ziua în care a fost desființată iobăgia. Următorul capitol este consacrat refuzului românilor de a se supune recrutărilor militare pentru armata maghiară ca urmare a adoptării legii recrutărilor militare din 11 iunie 1848. Prin urmare în acest capitol autoarea pe baza izvoarelor arhivistice, a memoriilor și a celorlalte surse bibliografice a reușit să creioneze o imagine obiectivă a stării de spirit ce domnea atât în rândul românilor cât și a maghiarilor în vara și toamna anului 1848. Începând cu capitolul al VII-lea pășim pe tărâmul exploziv al războiului civil ce a cuprins Transilvania în toamna anului 1848. Astfel autoarea a tratat în acest capitol o serie de evenimente petrecute în Câmpia Transilvaniei în toamna anului 1848 precum: *A treia adunare de la Blaj, Manifestări și devastări în orașul Târgu Mureș-18 septembrie 1848, Organizarea legiunilor românești, Ofensiva maghiară împotriva orașului Reghin și Situația orașului Târgu Mureș în perioada administrației austriece (noiembrie-decembrie 1848)*. În capitolul al VIII-lea intitulat „Războiul civil din Transilvania în anul 1849” autoarea analizează felul în care a decurs organizarea administrativă și militară a scaunului Mureș după ce acesta a fost cucerit de armata revoluționară maghiară condusă de generalul Bem. De asemenea tot în acest articol

istoricul mureșan tratează felul în care au fost dezarmați românii și cum s-au opus recrutărilor militare din iarna anului 1849. Capitolul al IX-lea este dedicat situației românilor din orașul Târgu-Mureș în timpul războiului civil din toamna anului 1848 și iarna anului 1849. Astfel autoarea reușește în aproximativ 20 de pagini să ne prezinte măsurile represive ce sau luat împotriva românilor în iarna anului 1849 și felul în care au fost confiscate și sechestrare bunurile lor. Capitolul a X-lea este consacrat acțiunilor represive pe care le-au luat autoritățile maghiare asupra românilor și sașilor în timpul războiului civil exemplificând cu câteva cazuri concrete precum: *Cazul sașilor din Zagăr*, *Românii și maghiari în revoluția de la 1848-1849*, *cazul Valea-Mitrești-Vărgata* și *Activitatea tribunalului penal și civil din Târgu-Mureș*. Capitolul al XI intitulat „Pierderi materiale și financiare” este dedicat pierderilor suferite de românii din Câmpia Transilvanie în cei doi ani de revoluție. Acest capitol este realizat exclusiv pe baza documentelor extrase din arhivă mai exact pe baza rapoartelor preoților și protopopilor în care aceștia au consemnat imediat după revoluție bunurile materiale pe care români le-au pierdut fie datorită sechestrării și licitării lor de către trupele revoluționare maghiare fie în urma incendiilor satelor. O noutate deosebită aduc capitolele al XII-lea și al XIII-lea ele referindu-se la încercările românilor de a-și recupera „*taxa de război*” și mai ales la acțiunile revendicative din toamna anului 1848 pentru a-și recupera bunurile materiale confiscate de revoluționarii maghiari. De asemenea în aceste capitole extrem de interesante mi se pare și dezvoltarea activității tribunalelor penale și civile maghiare. O noutate semnificativă aduce și capitolul al XIV în care autoarea tratează în mare parte pe surse arhivistice pierderile umane suferite de români transilvăneni în timpul revoluției. Pierderile umane le-a reconstituit pe baza rapoartelor preoților și protopopilor în care au fost consemnate de cele mai multe ori numele celui decedat, felul în care a murit (fie pe câmpul de bătălie fie executat de revoluționarii maghiari) și văduvele și orfani. Penultimul capitol este dedicat situației preoților în anii următori revoluției, anii în care mulți dintre ei au fost arestați și anchetați pentru unele fapte săvârșite în revoluție, iar alții cu greu și-au refăcut casele incendiate de revoluționarii maghiari. Lucrarea este încheiată de un capitol de concluzii urmat de un consistent rezumat în limba engleză, 196 de anexe documentare cu rezumat propriu, o amplă bibliografie, dar și un indice de nume și unul de localități. În concluzie lucrarea *Drama Ardealului 1848-1849. Mărturii. Pierderi umane și materiale în timpul Revoluției și Războiului Civil în Transilvania centrală* aduce o importantă contribuție la istoria Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania în general și deschide noi drumuri pentru cercetarea problematicii pierderilor umane și materiale pe care le-au

"Ana Hancu, *Drama Ardealului 1848-1849. Mărturii. Pierderi umane și materiale în timpul Revoluției și Războiului Civil în Transilvania centrală*, Târgu-Mureș, Editura Nico, 2013, 693 p.", *Astra Salvensis*, III, 5, 2015, p. 195-198

suferit români ardeleni în cei doi ani de revoluție completând un mare gol în istoriografia românească. Așadar cu riscul de a mă repeta afirm că lucrarea doamnei Ana Hancu are un nivel științific și informațional remarcabil. Calitatea scriiturii și a punerii în pagină este și ea excelentă. Prin urmare nu pot decât să recomand cu multă căldură lecturarea ei.

Nicolae DUMBRĂVEȘCU